

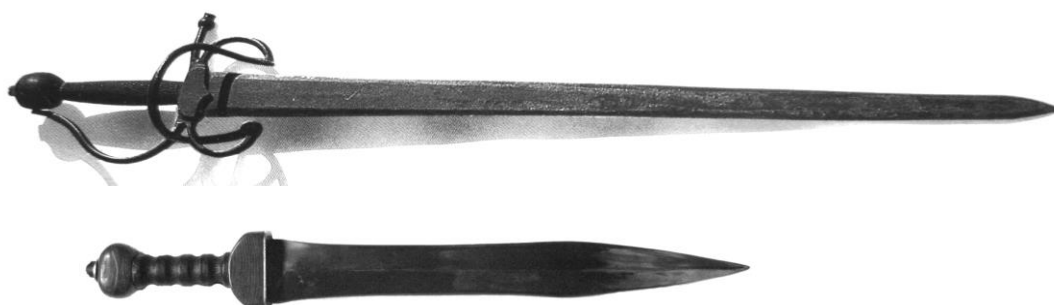

ШКОЛА МАЧЕВАЊА
"СВЕТИ ЂОРЂЕ"

www.macevanje.org

Dugački ili kratki mačevi?

Svaki mač je kralj svog kraljevstva. Ako se sudare različita kraljevstva ishod borbe ne zavisi od kraljevstva već okolnosti i sa veštine mačevanje prelazi se na veštinu prilagođavanja, improvizacije i snalažljivosti.

Kratki mač je mačevalačko oružje za seču i bod dužine do polovine dužine sečiva standardnog jednoručnog mača. Zbog svojih dimenzija nije zgodan za distancionu borbu (borbu na daljini) ali je savršeno oružje za duelnu borbu i borbu na skraćenoj distanci. Obično ima široko i jako sečivo tako da se može koristiti za blokove protiv svih jednoručnih mačeva. Zato što je kratak, najčešće srednje težine i dobro izbalansiran veoma je lak za manipulaciju pa je mačevalac

naoružan njime veoma okretan i brz a pogotke može nanositi podjednako efikasno bodom koliko i sečenjem.

Rimljani su, dakle, ne slučajno izabrali i koristili posebnu vrstu mača - **gladius**. On je (izraženo tip hispanijensis) podjednako prigodan i za bod i za sečenje ne samo zbog svoje forme već i dužine. Naime, ovim mačem se lako bode jer ima jako agresivan vrh ali zato što je kratak njega je podjednako lako i izvaditi iz ubodenog kako bi se naneo sledeći bod.

S druge strane što su oštrice mačeva duže to je i veći radijus luka koji u zamahu treba da pređe vrh mača da bi sečenjem pogodio. Tada je bod koji ide pravolinijski i najkraćim putem kratkim mačem brži od sečenja dugačkim pa onaj ko izmahuje da udari uvek biva pre proboden nego što uspeva da poseče.

Takođe, u onoj meri u kojoj se **dužina oštrica mačeva smanjuje** u toj meri se smanjuje i radijus zamaha za udarac pa on prelazi kraći put i udarac biva brži. **Iz ovog razloga u borbi kratkim mačevima bod pada gotovo istovremeno kad i udarac (ako se on izvodi pravilno) pa superiornost boda o kojoj su govorili Rimljani se ne zasniva na osobinama mača (koji je pogodan i za bod i udarac) već na načinu njegove upotrebe.**

Iz tog razloga su rimski vojnici učili tehniku ravnopravnog korištenja i vrha i oštrice ali su ih koristili sa tačno određenom namenom i zadatkom. Naime, na većoj distanci su plasirali udarce a na kraćoj bodove. Tehnika rimske borbe kratkim mačem je u tom smislu podrazumevala blisku borbu mačevima sa kišom udaraca uz guranje štitovima i na kraju ubadanje protivnika u lice. Udarci su se izvodili više ne samo iz ramena već i lakta.

Ako su se borili defanzivno krili su se iza štita i nanosili bodove i to odozgo, sa strane ili ispod podignutog štita (ako kleknu), ako su se borili ofanzivno delimično su se štitili štitom a delimično otvarali kako bi mogli da nanesu bod jer je štit ograničavao pokrete sečenja. Ovo ofanzivno kretanje bodovima (ukoliko nije nanelo pogodak) dovelo je uvek, uz izvođenje posebno uvežbanih radnji, do skraćanja distance (a što je i bio glavni cilj) nakon čega se nanosio po pravilu bod, ili ako se protivnik izmicao - udarac.

Kad se govori o odnosu upotrebe boda i sečenja kod Rimljana on se može veoma precizno pratiti posmatranjem rimskih mačeva. Naime dok su Rimljani u početku koristili mač gladius tipa "hispanijensis" sa oštricom forme lista gladijole koja je pogodna i za bod i za sečenje tako su se taktički i ponašali. Kada su kasnije počeli da koriste gladius tipa "pompeja" njihova tehnika se više zasnivala na taktici boda nego sečenja. Kada su na kraju počeli da koriste dugi mač "spatha" tehnika mačevanja se više nego ikad zasnivala na taktici sečenja no boda. Dakle, Rimljani su koristili bodno-sekuću tehniku u kojoj se akcentat menjao od boda ka sečenju i obratno, a u zavisnosti od okolnosti, tipa mača i protivnika.

U tom smislu ni tehnika rimskog mačevanja kratkim mačem (a ranije grčkog mačevanja i mačevanja vojske Aleksandra Makedonskog) bitno ne odudara od osnovnih karakteristika vojnog mačevanja kratkim mačevima kasnijih perioda. Reč je o tesacima, napoleonovoj kratkoj sablji, skraćenim pomorskim mačevima, jataganima, nemačkim dugim noževima, mačetama itd. koji imaju samo **jednu** manu - kratkoću (nepodobni su za distancionu borbu) ali mnoštvo prednosti. Iz ovog razloga mačevalac koji ima kratki mač i ume veštijim kretanjem da kompenzuje samo tu jednu manu u datom trenutku može na puno načina iskoristiti svoje prednosti a mačevalac koji ima dugi mač a ne ume iskoristiti tu svoju jedinu prednost u datom trenutku će biti izložen stotinama mana svoga oružja.

Tako je npr. u vojnoj borbi mačevima uglavnom nemoguće držati distancu pošto se ne može činiti korak nazad jer iza jednog vojnika se nalazi drugi koji napreduje. Iz tog razloga u svakoj vojnoj mačevalačkoj borbi već posle prve akcije dolazi do skraćanja distance i nametnute **bliske** borbe za koju je dugi mač potpuno nepogodan a kratak - savršen.

Takođe, jedna od veoma bitnih prednosti kratkih mačeva je da se teže hvataju i sklanjaju drugom rukom nego dugački pa je protivnika naoružanog

kratkim mačem teže i opasnije razoružati od protivnika naoružanog dugim mačem jer svako razoružanje podrazumeva skraćenje distance a borcu naoružanom kratkim mačem upravo skraćenje distance u borbi najviše odgovara.

Suština međusobne borbe protivnika naoružanih kratkim i dugačkim mačevima je, dakle, distanciono-poziciono mačevanje u kome jedni teže da se približe protivniku a drugi da ga održe na daljini a ne u neposrednoj upotrebi sečiva za napad i odbranu.

S druge strane dugački mač, jer ima veću dužinu sečiva, omogućava mačevaocu da protivnika drži na distanci i da mu sa bezbedne daljine (zaštićen od duelnih radnji) nanosi pogotke bodovima i sečenjima. Takođe dugačko sečivo ima veći moment inercije pa je i udarac njime jači. Kao treće dugačkim mačem je lako izvoditi varke sečivom, razne vezne radnje ali i blokove koji su sigurniji s obzirom da je sečivo duže pa štiti veći površinu tela.

Međutim, kod dugačkih mačeva se pojavljuje karakteristična vibracija sečiva koja nastaje prilikom udarca ili pariranja udarca, a koja značajno otežava baratanje. Ove vibracije nema kod kratkih mačeva. Njihovo sečivo je zbog kratkoće **kruto** (kao satara ili sekira) pa se udarac njime može naneti bilo kojim delom bez vibriranja. Iz navedenog razloga (jer nema **tačku perkusije**) kratak mač je po konstrukciji čvrst, pouzdan i lak za manipulaciju.

Svi navedeni razlozi, a ima ih još, (npr. da se lakše nosi na boku i da je lakše sa njime kretati se po terenu nego sa dugačkim mačem) su ujedno i glavni razlozi zbog kojih je kratki mač oduvek bio omiljeno vojničko oružje i tokom istorije se koristio duže vremena nego dugi mač: od starog veka do II svetskog rata.

No, čitalac može **ako je brzoplet** postaviti opravdano pitanje: ako su kratki mačevi pogodniji za borbu zašto su npr. u Rimu bili zamenjeni dugačkim spatama iz kojih su kasnije nastali dugi viteški mačevi koji su se koristili pretežno tokom celog srednjeg veka (od čeličnih rimskih spatata su u 5. veku nastale merovinške spate a iz njih karolinške a od ovih gotički mačevi)?

Razlozi za odustajanje su bili ne u tome što su dugački mačevi bolji i efikasniji za borbu već zato što se istorijski promenila situacija na bojištu. Naime, vremenom je slabljenjem rimskog carstva vojsku sačinjavalo sve više varvara. Oni su regrutovani na brzinu i bilo ih je teško obučavati rimskoj tehničar mačevanja koja se još morala i modifikovati pošto su oni koristili lične mačeve koji su obično kao i kod svih varvara bili dugački.

Takođe, Rimljani su se zbog sve većih teritorija koje je trebalo kontrolisati, a sve manjeg broja ljudi sve više oslanjali na konjicu a tada su potrebni dugi mačevi a ne kratki. Osim toga kako se rimski svet bližio kraju Rimljani su bivali sve mekoputniji ("metiljaviji") jer ih je ugodan život civilizacije i raskoši raznežio, ulenjio, razmekšao i omlitavio telesno i duhovno. Iz tog razloga su se u pešadiji počeli okretati dugim mačevima za "borbu na daljinu" (distancionu borbu) pošto borba s njima nije tražila toliko srčanost karaktera i okretnost tela kao što je to bilo sa borbom "prsa u prsa" kratkim mačevima. (Jedan od rimskih senatora simbolično govoreći o toj dekadenciji uoči pada Rima je rekao: "Carstvo koje su naši preci izvojevali sa kratkim mačevima mi smo izgubili sa dugim").

Osim toga zabluda je da su sa vojnih bojišta nakon starog veka nestali kratki mačevi. Oni se se svuda koristili i tokom srednjeg i novog veka. U XV veku jedinice Maksimilijana I, Holanđani, Belgijanci i Nemci su ih kao **Lange Messer** - dugački noževi - bojni noževi nosili gotovo od XV-XVIII veka kao svakodnevni deo narodnog odela i bili su nezaobilazni deo svih ratova tog perioda. Takođe, cele vojske (npr. Napoleonova pešadija) su bile naoružane ovim mačevima. Takođe, grenadirske kratke sablje koristila je i srpska vojska tokom I i II ustanka. Kratki mačevi - tesaci su bili sastavni deo opreme artiljerijskih jedinica čak i u I svetskom ratu. Ovde ne treba zaboraviti ni mačevalačko oružje koje po trajanju korištenja u istoriji sveta se nalazi na drugom mestu posle grčkog kratkog mača i gladijusa (koji su vladali gotovo 2000 godina) - jatagan. To je jeziv mač (omiljen kod balkanskih naroda zbog njegove efikasnosti, okretnosti i funkcionalnosti) koji

se bez ikakvih izmena u formi, funkciji i tehnici upotrebe koristio ne bez razloga gotovo više od sedam vekova. Neke od fabrika za izradu jatagana su prestale da rade tek početkom XX veka. Ovo dovoljno govori o praktičnosti i ubitačnosti ovog kratkog oružja s obzirom da je npr. rapir kao najrasprostranjeniji evropski mač bio u upotrebi tek koja dva i po veka a špada jedva da je izdržala vek i po.

Dakle, jasno je (kao i u slučaju sa teškim i lakim mačevima) da dužina sečiva u okviru određenog opsega (predugačka sečiva – preko 1,2 metra kao i suviše kratka – ispod 0,4 metra, su neupotrebljiva za mačevanje) ne pruža superiornost ni jednoj vrsti mača. U tom smislu mačevalac naoružan kratkim mačem može savladati protivnika naoružanog dugačkim mačem ako vešto primenjuje adekvatnu taktiku koja pripada ovoj vrsti mača. Ista je situacija i sa mačevaocem naoružanim dugačkim mačem. Ono što, međutim, daje prednost jednoj vrsti mača u odnosu na drugu jesu okolnosti u kojima se vodi borba a koje mogu više favorizovati prednosti dugačkog ili kratkog sečiva. Tako npr. ako treba mačevati u malom prostoru kratki mačevi će lakše razviti svoje prednost ali ako se borba vodi na konju dugački mačevi su nesumnjivo superiorniji itd.

Istočni slučaj

I širom Istoka su se koristili kratki mačevi, a najpoznatiji među njima je japanski **vakizaši** koga je svaki samuraj nosio zajedno sa dugim mačem (katana). Štaviše ovaj mač je bio često više u upotrebi od dugačkog mača. O tome nam piše i najveći mačevalac Japana Musaši:

"Ima škola koje su naklonjene dugim mačevima. U mojoj školi se ovakva naklonost smatra slabošću. Te škole smatraju da dugi mač može da obezbedi pobedu sa odstojanja, i zato daju prednost dugom maču. - Postoji poslovice: ako ti je ruka duža i za jedan sun, imaš prednost; ali ona važi samo za one koji o vojnoj doktrini ne znaju ništa.

Pokušaj da se prednost nad protivnikom ostvari isključivo upotrebom dužeg mača znak je slabosti *duha*.

Kad se u dvoboju nađeš u neposrednoj blizini protivnika, ili se čak s njim uhvatiš u koštac, dugi mač ti nije od koristi. Njime je nemoguće izmahivati onda kada se čovek koji nosi dugi mač nađe u situaciji koja više odgovara onome sa kratkim mačem; dugi mač tada postaje samo teret.

...Postoji i stara poslovice: veliko se može upotrebiti i kao veliko i kao malo, što znači da veliko može biti u prednosti nad malim. No, ja ne govorim o tome.

Ja ne govorim protiv velikih mačeva već protiv *duha* borca koji više voli da upotrebljava dugi mač. Upotreba dugog mača može da se poredi sa komandovanjem velikom vojskom, upotreba malog mača sa komandovanjem malom. Da li je nemoguće da mala vojska pobedi veliku?

U istoriji ima mnogo primera da su malobrojni pobedili mnogobrojne. Moja doktrina jeste doktrina protiv *uskogrudog duha*."

O tehnici borbe dugačkog mača protiv kratkog mača vidi link: *Mačevanje neuparenim mačevima*

**ШКОЛА МАЧЕВАЊА
"СВЕТИ ЂОРЂЕ"**

Aleksandar S., učitelj mačevanja

* [NASLOVNA](#)

* [GLAVNA STRANA](#)

* [KONTAKT](#)

[www. macevanje.org](http://www.macevanje.org)